

บทความสารคดีพิเศษ

--> นงลักษณ์ เหล่าวอ บักเลอร์

“สุไลมาน” กว่า 3 ทศวรรษของศูนย์รวม หนังสือศาสนาและมลายูแห่งปัตตานี

ปัตตานี แม้จะเป็นจังหวัดชายแดนเล็กๆ แต่วัฒนธรรมการพิมพ์และการอ่านกลับเป็นไปอย่างคึกคักมาเนิ่นนาน มีโรงพิมพ์หนังสือภาษามลายูโรงใหญ่อยู่ในพื้นที่ พร้อมๆ กับโรงพิมพ์เล็กๆ ที่กระจัดกระจายอยู่ตามตรอกซอยต่างๆ จนปัจจุบันนับรวมแล้วรวม 10 แห่ง ขณะที่ร้านหนังสือก็มีทั้งที่เน้นขายหนังสือทั่วไป และหนังสือที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและความเป็นมลายู เช่น ร้านบุญดู ที่ไม่เพียงแต่ขายหนังสือ แต่ยังพยายามเน้นกิจกรรมทางการอ่านและทางสังคมอีกด้วย หรือร้านเก่าแก่อย่างร้านกรุงทอง ที่มีหนังสือหลากหลาย และทันสมัย ร้านปาณทิพย์ ที่เน้นหนังสือคู่มือการศึกษา และวรรณกรรมกระแสหลัก หรือแม้กระทั่งร้านเก่าแก่ที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นอย่างร้านสุไลมาน ซึ่งซ่อนตัวอยู่ในอาคารเก่าย่านตลาดสดพิธาน ที่เน้นขายหนังสือเกี่ยวกับมลายู อาหาร และศาสนาอิสลาม

พิมลักษณ์ และสุชนา สุไลมาน

“ตอนนั้นเดินดูบ้านญาติๆ เห็นบ้านญาติมีหนังสือวางขายในตู้ เป็นศาสนาภาษาไทยจึงเกิดความคิดว่าหนังสือศาสนาภาคภาษาไทยในจังหวัดปัตตานียังไม่มีใครขาย มีวางอยู่ไม่กี่เล่ม ในขณะที่หนังสือภาคภาษาอาหรับมีวางขายเกือบสิบร้าน จึงคิดว่าคนที่อยากเรียนศาสนาเป็นภาษาไทยที่อ่านภาษาอาหรับไม่ได้มีจำนวนมาก โดยเฉพาะผู้ชาย และเป็นเจ้าของร้านด้วยก็เรียนแต่ภาษาไทย จึงเกิดความคิดตรงนั้นว่า เราน่าจะขายภาษาไทยให้เป็นหลักไว้”

พิมลักษณ์ สุไลมาน เจ้าของร้านหนังสือ “สุไลมาน” เล่าถึงสาเหตุที่เปิดร้านหนังสือแห่งนี้ เมื่อเธอและครอบครัวมีความจำเป็นต้องย้ายจากสหรัฐอเมริกาเพื่อกลับมาพำนักในไทยที่จังหวัดปัตตานีเป็นการถาวรหลังจากบิดาของสามีถึงแก่กรรม

ร้านหนังสือ “สุไลมาน” ในยุคนุกเบิกรุ่นคุณพ่อของสามี เน้นการขายหนังสือภาษาอาหรับจำนวนพอสมควร มีหมวกขายบ้างเล็กน้อย ใช้พื้นที่ห้องแถวเพียง 2 ห้องในดำเนินกิจการ ปัจจุบันพื้นที่ของร้าน

เต็มทั้งหมดเพื่อจำหน่ายหนังสือศาสนาทั้งภาษาไทย อาหรับ มลายู เครื่องเขียน และหมวก

พิมลักษณ์ใช้เวลาอยู่นานก่อนจะตัดสินใจเปิดร้านหนังสือ เพราะคิดว่าการเริ่มต้นใหม่ไม่ใช่เรื่องที่น่ากลัว เมื่อตัดสินใจแล้วคุณแม่จึงแบ่งห้องเล็กๆ ให้หนึ่งห้องเพื่อลองเปิด จากนั้นเธอจึงเดินทางขึ้นไปกรุงเทพฯ เพื่อหาสำนักพิมพ์ซึ่งผลิตหรือพิมพ์หนังสือสอนศาสนาที่เป็นภาษาไทย สมัยนั้นมีสำนักพิมพ์ “ส.วงศ์เสียม” เพียงแห่งเดียวที่จัดพิมพ์ระยะแรกซื้อมาลองจำหน่ายเพียงไม่กี่เล่ม และหาเครื่องเขียนมาประกอบ เพราะยังไม่แน่ใจว่าการเปิดร้านหนังสือจะไปได้มากนักน้อยเพียงไหน

“จากห้องเล็กๆ ที่คุณแม่บริจาคให้ชอกหนึ่งของบ้าน ลองดูไปไม่เสียหายมาก จากหนึ่งในห้าของร้าน ปัจจุบันขยายเต็มห้าส่วน ร้านหนังสือ สุไลมาน เปิดร้านมา 30 กว่าปี ขยายไปเรื่อยๆ ลูกค้าสนใจหนังสือเยอะขึ้น จากเดิมมีเพียงของสำนักพิมพ์เดียวที่ซื้อมาจำหน่าย ทุกวันนี้มีสำนักพิมพ์เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ หนังสือในร้านก็เพิ่มมากขึ้นดิฉันและลูกสาวชอบสืบหาหนังสือใหม่ๆ มาวางแผน” พิมลักษณ์ กล่าวด้วยใบหน้ายิ้มแย้ม

สัดส่วนหนังสือภายในร้านสุไลมานมีทุกแนว ลูกค้าแต่ละคนแต่ละกลุ่มมีความต้องการหนังสือไม่เหมือนกัน ที่ร้านมีลูกค้าทุกแบบและหลากหลาย ในส่วนของลูกค้าเก่าของร้าน มีคุณพิมลักษณ์เป็นผู้ดูแล ส่วนหนังสือศาสนาที่เป็นภาษาอาหรับ ภาษา มลายู สามีของคุณพิมลักษณ์เป็นผู้ดูแล เพราะมีความรู้ด้านภาษาดังกล่าว ปัจจุบันทางร้านมี สุชนา สุไลมาน (ลูกสาว) ช่วยดูแลร้านอย่างเต็มตัว รวมถึงช่วยคัดกรองหนังสือประเภทต่างๆ เพื่อวางจำหน่าย คุณพิมลักษณ์มองว่านี่ส่วนสำคัญที่สมาชิกในครอบครัวมีความชำนาญเฉพาะด้านต่างกันไป จึงสามารถขายหนังสือได้ทุกประเภทในร้าน

**การถามผู้รู้คือกระบวนการหนึ่ง
ในการคัดกรองหนังสือมาจำหน่ายที่ร้าน**
ในส่วนที่ทางร้านสั่งจากสำนักพิมพ์ต่างๆ ที่ติดต่อกันมานานแล้ว
เมื่อมีหนังสือออกใหม่ สำนักพิมพ์จะส่งตัวอย่างหนังสือมาให้พิจารณาก่อน
โดยทั่วไปหนังสือที่จำหน่ายในร้านหลักๆ ที่เกี่ยวกับศาสนาอิสลาม
ได้รับการคัดกรองโดยสำนักพิมพ์ที่พิมพ์หนังสือด้านศาสนา
โดยเฉพาะอยู่แล้ว ดังนั้นจึงเชื่อถือได้

ลูกค้าของร้านที่เป็นคนดั้งเดิมที่ติดตามหลายคน ที่อยู่ที่กรุงเทพฯ หากต้องการจะซื้อหนังสือศาสนา มักจะใช้ช่วงเวลาที่ได้กลับมาที่นี่ เพราะที่ร้านรวบรวมหนังสือศาสนาไว้มากและหาซื้อได้ง่ายกว่า ทางร้านให้อิสระแก่ลูกค้าในการเลือกหนังสือ จัดวางเป็นหมวดหมู่เพื่อสะดวกต่อการหาหนังสือที่ต้องการ เช่น หมวดหนังสือสำหรับเด็ก ครอบครัว หนังสือใหม่ หนังสือศาสนา หนังสือวิชาการ หนังสือของนักเขียนรุ่นใหม่ เป็นต้น

สุชนา สุไลมาน เล่าถึงการคัดหนังสือมาวางว่า “ทางร้านรับหนังสือทุกแนว ลูกค้ามีความต้องการไม่เหมือนกัน งานเขียนของเด็กรุ่นใหม่ ดิฉันจะเป็นคนดูแล บางคนอายุประมาณ 20 เป็นนักศึกษา มหาวิทยาลัยจะนำหนังสือมาฝากขาย เป็นงานเขียนไม่เน้นวิชาการมากเกินไป อ่านสบายๆ ไม่ยาก แต่จะสอดแทรกเนื้อหาวิชาการเข้าไปในแต่ละส่วนของหนังสือ ให้เจาะกลุ่มผู้อ่านรุ่นใหม่ที่ยังไม่มีพื้นฐานทางศาสนาเข้มข้นพอ หากเป็นหนังสือเก่าๆ จะหนักไปสำหรับเด็กรุ่นใหม่ทีเพิ่งอ่านหนังสือ นักเขียนรุ่นใหม่เหล่านี้จะเป็นส่วนสำคัญในการช่วยให้นักอ่านรุ่นใหม่เข้าใจเรื่องศาสนาจากการสอดแทรกเรื่องทางศาสนาเข้าไปในงานที่เขียน บางครั้งมีแนวโน้มเข้าใกล้กับกลุ่มผู้อ่านสมัยนี้ อย่างบางครั้งมีเรื่องเกี่ยวกับความรักของหนุ่มสาวมุสลิมว่าต้องอยู่ในความสัมพันธ์แบบไหนที่ถูกต้องตามหลักศาสนา ซึ่งหนังสือแนวนี้ขายดี ส่วนนักเขียนอิสระที่อายุประมาณ 30-40 ปี งานเขียนจะวิชาการมากขึ้น สำหรับลูกค้าคนไทยที่เข้ามาในร้านส่วนใหญ่จะชอบมาซื้อหนังสือภาษาถิ่นมลายู หรือบางคนสนใจ

ศาสนาอิสลาม ก็จะมาซื้อเพื่อไปอ่าน ในกลุ่มคนอ่านมุสลิมที่มีลูกเล็กๆ ตั้งแต่แรกเกิดถึงสิบขวบ จะมีหนังสือภาพสีสันสดใส ผู้ปกครองมักชอบซื้อไปให้ลูกๆ ดูหรืออ่านให้ฟัง พ่อแม่เต็มใจซื้อให้ลูกเพราะผู้ปกครองให้เป็นคู่มือสอนลูกได้ หนังสือภาพและหนังสือสำหรับเด็กเหล่านี้คือเครื่องมือเบื้องต้น จากนั้นค่อยเพิ่มเติมตามวัยของเขา ส่วนหนังสือสำหรับเด็กโตมาหน่อยทางร้านก็มีหนังสือเด็กที่อ่านเองได้”

สำหรับหนังสือของนักเขียนที่ไม่ใช่มุสลิมมีสัดส่วนค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับเป็นเปอร์เซ็นต์ทางร้านพิจารณาจากผู้นำมาเสนอว่าเป็นองค์กรใด และจะดูค่านิยมเป็นหลักว่าใครคือผู้คัดกรอง หากเป็นหนังสือที่ยังไม่ผ่านการตรวจสอบจากองค์กรหรือผู้ที่รู้ศาสนา ทางร้านจะยังไม่นำมาวางจำหน่ายเนื่องจากไม่แน่ใจว่าหลักวิชาการที่ผู้เขียนเขียนนั้นถูกต้องหรือไม่

“ส่วนใหญ่เราพิจารณาจากคนที่นำมาส่งให้เป็นองค์กรไหนมากกว่า จะลองเปิดด้านในว่าเป็นนักวิชาการที่ได้รับรองหนังสือหรือใครเป็นผู้รับรองหนังสือเล่มนั้นๆ ส่วนใหญ่ข้อเขียนของนักเขียนที่ไม่ใช่มุสลิมจะเป็นประเด็นเรื่องสังคม วัฒนธรรม ประเพณีมากกว่า ไม่ได้เจาะลึกเรื่องศาสนามากเท่าไร บางทีบางเล่มที่เราไม่มั่นใจเท่าไรก็จะอาศัยสอบถามจากอาจารย์ศาสนาที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปัตตานี (ม.อ.ปัตตานี) เพื่อขอคำแนะนำ การถามผู้รู้คือกระบวนการหนึ่งในการคัดกรองหนังสือมาจำหน่ายที่ร้าน ในส่วนที่ทางร้านสั่งจากสำนักพิมพ์ต่างๆ ที่ติดต่อกันมานานแล้ว เมื่อมีหนังสือออกใหม่ สำนักพิมพ์จะส่งตัวอย่างหนังสือมาให้พิจารณา ก่อน โดยทั่วไปหนังสือที่จำหน่ายในร้านหลักๆ ที่เกี่ยวกับศาสนาอิสลาม ได้รับการคัดกรองโดยสำนักพิมพ์ที่พิมพ์หนังสือด้านศาสนาโดยเฉพาะอยู่แล้ว ดังนั้นจึงเชื่อถือได้”

แม้ว่าหนังสือในร้านจะมีความหลากหลาย เข้าถึงความต้องการของผู้อ่านที่ต่างวัยออกไป เมื่อถามว่าหนังสือเล่มใดที่ขายดีที่สุดของร้าน คำตอบคือ อัลกุรอาน เจ้าของร้านย้ำว่า อัลกุรอาน เป็นหนังสือที่ขายดีตลอดกาล เพราะว่าการดำเนินชีวิตของมุสลิมทุกคนต้องอาศัยอัลกุรอานเป็นคู่มือ ขึ้นอยู่กับว่ามุสลิมแต่ละคนจะเอามาปรับใช้กับชีวิตได้แค่ไหน ตั้งแต่ตื่นจนถึงหลับ ตั้งแต่เกิดจนถึงตาย

เป็นเวลา 30 กว่าปีแล้วที่ร้านหนังสือ สุไลมาน เปิดบริการและจำหน่ายหนังสือศาสนาเพื่อรับใช้อัลเลาะห์ ที่ร้านเน้นหนังสือศาสนา เพราะเชื่อว่าการเรียนรู้ด้านศาสนาได้อย่างถูกต้องจะเปลี่ยนคนให้เป็นคนดีได้ จากคนไม่รู้ก็จะกลายเป็นรู้ สูการปฏิบัติที่ถูกต้องแล้วกลายเป็นคนดี

“การขายหนังสือศาสนาเป็นอาชีพที่เพิ่มความ เป็นสิริมงคลให้กับชีวิตของผู้ขาย เพราะอาจารย์ศาสนาบอกว่า คนที่มาซื้อหนังสือที่ร้านเราในเมื่อเขา ได้มีความรู้เพิ่มเติม คนขายก็ได้บุญด้วย เพราะว่าเรา ทำให้เขาได้มีความรู้ด้านศาสนา” พิมพ์ลักษณ์กล่าว

เมื่อถามว่าหนังสือเล่มใด
ที่ขายดีที่สุดของร้าน
คำตอบคือ **อัลกุรอาน**
เจ้าของร้านย้ำว่า อัลกุรอาน
เป็นหนังสือที่ขายดีตลอดกาล

ปัจจุบัน แม้พิมพ์ลักษณ์ และสามีจะได้ลูกสาวมาช่วยดูแลร้านอย่างเต็มตัว และเป็นตัวแทนคน
อีกรุ่น แต่ปณิธานของร้านหนังสือ สุไลมาน ยังคงได้รับการสานและสืบต่อไป โดยมีผู้ก่อตั้งคอยดูแลลูกค้า
เก่าแก่ไปพร้อมๆ กัน

“ร้านของเราเป็นส่วนหนึ่งที่ได้กระจายความรู้ให้กับผู้อ่าน เพราะว่าโดยจริงๆ เราก็ไม่ได้เรียนศาสนา
โดยตรง เราตั้งใจจะหาอย่างไรก็ได้เพื่อเป็นสื่อที่จะเผยแพร่ทางเรามีความตั้งใจที่จะรวบรวมจำหน่ายหนังสือ
ทางศาสนาให้เยอะที่สุด ให้แบบกระจายความรู้ให้กับคนให้ได้มากที่สุด นี่คือการตั้งใจของเรา”
สุชนา สุไลมาน กล่าวทิ้งท้าย ■

